

Iskolaügy nálunk és a kapitalista országokban

A felszabadulásunk óta eltelt nyolc esztendő alatt hatalmas úttal tettünk meg szocialista hazánk építésében. Pártunk és kormányunk vezetésével örökre eltűntek a Horthy-rendszer átkos örökségei és hazánk a soha nem látott felemelkedés útjára lépett. Ezt a felemelkedést tükrözi iskolánk rohamos fejlődése is.

Felszabadulásunk után pártunk irányításával azonnal hozzáláttunk az iskolák rombadöntött épületeinek újjáépítéséhez, hiányzó felszerelésük kiegészítéséhez. Csak a hároméves terv idején 1500 iskola újjáépítését és elpusztított felszerelésének kiegészítését végeztük el. Azóta iskoláink életben állandóan fokozódó fejlődés mutatkozik.

Tanulóink száma általános iskoláinkban meghaladja az 1,2 milliót, az egyetemi és főiskolai hallgatók száma közel 46 ezer.

Dolgozó fiataljaink számára a szakirányú tanfolyamok létrehozásával tettük lehetővé a továbbtanulást. Új iskolatípusok egész sorát hoztuk létre, amelyekben kiváló szakembereket köpeztünk fejlődő iparunk és mezőgazdaságunk számára. Kiszárasztottuk a kollégiumi hálózatot, amely biztosítja a vidéki tanulók otthonos elhelyezését és megteremtí a tanulásuk körülményeit.

Pártunk és kormányunk mind-ezek mellett ösztöndíjban, tandíjkezdményben és sokféle egyéb juttatásban részesíti a tanulóifjúságot.

Az országos fejlődés ütemének megfelelő növekedést mutat Szeged iskolahálózata is. Felszabadulásunk óta 14 új általános iskolai tantermet nyitottunk meg. 350 ezer forintot költséggel teljesen újjáépítettük a Dugonics-utcai iskolát. A Madách-utcai iskola épületét 150 ezer forint költséggel rendbehoztuk és tornatermet korszerűen építettük. A szokásos nyári karbantartó tatarozáson felül 4 millió forintot fordítottunk iskoláink korszerűsítésére.

Szeged meglévő középiskoláit bővítettük és továbbfejlesztettük. Új építészeti, textilipari, mezőgazdasági és közlekedési technikumot kaptunk és ezzel középiskoláink száma 8-ról 12-re emelkedett. Hatalmas összegű ráfordításával épülnek egyetemi és főiskolai intézeink is.

Felszabadulásunk óta állandóan növekszik pedagógusaink életszínvonal. Szakmai és politikai fejlődésük s jobb munkavégzésük körülményeinek biztosítása érdekében kormányunk állandósította a továbbképző tanfolyamokat.

Még nagyobb a magyar iskola-ügy fejlődésének jövője. Erről Rákosi Mátyás elvtárs május 10-i hatáskörű választási beszédében a következőket mondotta: „Irányt veszünk arra, hogy az ifjúság falun legalább az általános iskola nyolc osztályát, városokban legalább a középiskolát kötelezően elvégezze.” Ezek a szavak a szegedi iskolák további nagyméretű fejlődése számára is iránymutatnak.

A nyugati tőkés országok iskoláinak helyzete ezzel szemben állandó hanyatlást mutat. Ezekben az országokban az uralkodó osztályoknak a harmadik világháború kirobbantására irányuló törekvése katasztrófális helyzetbe sodorta az iskolákat. Az Egyesült Államokban 3 millió az analfabéták száma és 10 millió az a felnőttek, akik olyan kevés iskolát végeztek, hogy frásztudatlannak tekinthetők. 1951-es adatok szerint az Egyesült Államok területén 70 ezer olyan iskola működik, amely csak egyetlen helyiséggel rendelkezik, köztük olyanok, amelyek elhagyott garázsokban, templomok alagsorában, vagy rombadöntött barakokban működnek.

A faji megkülönböztetés következtében külön iskolákban tanulnak a néger, indián, szláv, mexikói stb. gyermekek. Ezeknek iskolái még elhanyagoltabb állapotban vannak. Négy millió tanköteles gyermek nem látogathatja az iskolákat férőhelyek hiányában. A tanulók közt érkezőleg tartalmú könyvek forognak kézen.

Az Egyesült Államok kormánya hivatalos adatok szerint csupán 30 százalékat fordította oktatásra annak az összegnek, amelyet szeszesitalok és dohányárak termelésére irányított elő.

Angliában a tőkéseket kiszolgáló kormány hatalmas összegeket fordít a fegyverkezésre. Ezzel szemben 600 olyan iskola van az országban, amelyeknek a tatarozását már 20 évvel ezelőtől el kellett volna végezni. A tantermek beáznak. Az ifjúság számára elviselhetetlenek és egészségügyileg is károsak ezek az iskolák. Új tantermek építésére is szükség volna, de erre a kormány

nem fordít pénzt. Az 1952–53. tanévben másfél millió gyermek nem tanulhatott férőhely hiányában. Az iskolák túlszűfoltak. 44 férőhelyes osztályokba 70 gyermeket is besoroztak. Sok helyen folyosókon, romos házakban, alagsor-helyiségekben, sőt használaton kívül helyezett katonai sátrakban folyik a tanítás.

Franciaországban még a háború alatt rombadöntött iskolák újjáépítésére sem került sor. A kormány az iskolák padjait elhagyó fiatalok munkábaállításáról nem gondoskodik és így igyekszik őket bekényszeríteni a gyarmati hadseregbe. A „l'Humanité” megállapítása szerint Franciaországban legalább 40 ezer tanteremre és ugyanannyi pedagógusra lenne szükség, hogy az iskolai oktatás terén valamennyire is elfogadható állapotot teremtsenek.

Olaszországban több mint egymillió azoknak a gyermekeknek a száma, akik a nyomor miatt kénytelenek félbeszakítani kötelező alapfokú tanulmányukat. Az elhagyott gyermekek száma eléri a 300 ezret és évente 20 ezer gyermek kerül a kiskorúak bírósága elé. Olaszországban a munkanélküli tanítók száma 80 ezer. Az olasz kormány az egyház segítségével a Szovjetunió és a népi demokráciák iránti gyűlöletre igyekszik nevelni az ifjúságot. A középiskolai és felsőiskolai tanulást lehetetlen teszi a dolgozók gyermekeinek számára és fenntartja a kiváltságos osztályok gyermekeinek.

Tőkés hazánk uralma olyan helyzetet teremtett a jugoszláv iskolák számára, amelyek igen hasonlítanak a Horthy-rendszer, vagy az elnyomott gyarmati országok iskoláinak helyzetére. Az „Omladina” titóista ifjúsági lap beismerése szerint évente 150 ezerrel növekszik az frásztudatlan fiatalok száma. A jugoszláv kormány költségvetésében a hadikiadások összege 78,6 százaléka teszi ki. Ezzel szemben az oktatásra előirányzott összeg 0,7 százalék. Ilyen körülmények mellett az iskolák csak sűrű vaskok, amelyekből sok esetben még a padok is hiányoznak. A tanulók 30–40 százaléka nem jár iskolába. Ezt a számot növeli még az, hogy a dolgozók iskolaköteles kiskorú gyermekei is munkába kényszerülnek. Zágrábban több ezer tanuló nem járt iskolába a télen, mert nem volt cipője és ruhája. A tanulók tízezrei vállalnak munkát, hogy éhen ne pusztuljanak. 1945-től 1952-ig 10 ezerrel csökkent a tanítók száma.

A titóista hallgatók elűződik a haladó pedagógusokat a gimnáziumokból és a főiskolákról és rendőrkézre juttatják őket.

Minden túlszám nélkül megállapítható, hogy Titók uralma alatt a jugoszláv közoktatás csődbe került.

A tőkés országok közoktatása erősen hátréba szorul a fegyverkezési politika következtében. A tőkés kormányok az ifjúságot háborús célkitűzéseik szolgálatába akarják állítani. Ennek elérése érdekében üldözik és elűződik a haladó pedagógusokat, szüllesztik az oktatás színvonalát, hamis világnézetet nevelik az ifjúságot. E tervek érdekében igyekeznek a klérus népbűltető közreműködését, a ponyvairódotom terjesztését és a munkanélküliség rómével kényszerítik őket arra, hogy a politika alázatos kiszolgálóivá váljanak.

Költségvetéseik csekély töredékét csak a közoktatásügyre, ezzel szemben a hadikiadások hatalmas összegeket emésztettek fel. Iskoláépületeik ennél fogva elhanyagoltak, befogadóképességük egyre kevésbé elegendi ki a szükségleteket. Rohamosan nő azoknak a tanulóknak a száma, akik helyszűke miatt szorulnak ki az iskolából. Még gyorsabb növekedést mutat azoknak a gyermekeknek a száma, akiket a dolgozók általános elszegényedése már gyermekkorukban munkára kényszerít.

Népi demokratikus országunk közoktatásügye, pártunk és kormányunk bölcs, előrelátó politikája folytán a Szovjetunió példája nyomán halad a felemelkedés útján. Békés építésünkhöz sok művelt emberre van szükségünk. Terveink sikeres megvalósítása, szocialista hazánk felépítése, békénk megvédése, népünk felemelkedése szorosan összefügg közoktatásunk fejlődésével. Pártunk és kormányunk ezért teszi lehetővé a tanulást a fiatalok és felnőttek számára egyaránt.

Népi demokráciánk megbecsüli a pedagógusokat, akiknek a közoktatás területén elért hatalmas eredményeket köszönheti. Ennek egyik szép megnyilvánulása a Pedagógus Nap is, melyen a legkiválóbb nevelőket, kultúrforradalmunk legjobb munkásait kitüntetik. Szeged pedagógusai most készülnek az idei Pedagógus Napra. Még jobb munkával, vizsgák sikerének biztosításával, a tanulók továbbtanulásával kapcsolatos feladatok helyes megoldásával hálálják meg nagy pártunknak, Rákosi elvtársnak szerető gondoskodását.

Kerek Józsefné
a Városi Tanács Oktatási és Népművelési Osztályának vezetője

Vérado állomás a Sebészeti Klinikán

RÉGEBBEN csak kivézetett beteget utolsó mentésként részesítettek vérátömlesztésben Magyarországon. A vérado vagy a rokonok, vagy a kórháznakál nyilvántartott fizetett vérado közül került ki.

A Szovjetunióban 1926-ban alakult meg az első Központi Transzfúziós Intézet Moszkvában s tudományos és szervező központja lett a vérado ügyének. Az évek során a dolgozók százazreit nyerték meg az önkéntes vérado mozgalomnak s a Szovjetunió minden jelentősebb városában vérado állomások létesültek. Ezek az intézetek dolgoztak fel a vérátömlesztés tudományos kérdéseit, kiterjesztették a vérátömlesztés alkalmazási területét, kidolgozták a vérvétel, s a vér tartósítás, a vérátömlesztés legmodernebb formáit. A legutóbb Lisszabonban megtartott nemzetközi transzfúziós ankét is elismerte és magáévá tette a Szovjetunió ezen a téren elért eredményeit és határozatait.

MAGYARORSZÁGON 1949-ban alakult meg Budapesten az Országos Vérellátó Szolgálat, amelynek feladata a vérátömlesztés terén mutatkozó elmaradottság felszámolása, az alapvető szervezés megindítása s a budapesti önkéntes véradoktól levett tartósított vérkészítményekkel az ország egészségügyi intézeteinek vérral való ellátása volt. Közvetlenül Petrovskij professzor, a budapesti III. számú Sebkleinika akkori igazgatójának személyes kezdeményezésére alakult meg 1951 februárban a szegedi Sebészeti Klinikán az első vidéki elosztó állomások egyike. A Budapestről vonaton, repülőgépen érkezett tartósított, citratos vért az állomás automata jégszekrényiben tároltuk és innen osztottuk szét az igények arányában.

1953-ig több mint 5000 készítményt használtunk fel. Tapasztalataink lényege az, hogy a tartósított vér teljesen egyenértékű minden tekintetben az úgynevezett frissen levett és átömlesztett vérral. A rendelkezésre álló nagyobb mennyiségű vér révén a vérátömlesztés javallatait mi is kiterjeszthetjük: vérátömlesztést alkalmazunk műtői előkészítésként, műtét alatt, műtői utókezelésként, vészesztegnél, vérkényességi betegségek-nél, fertőző betegségek-nél, roborálásként, stb. A vérátömlesztés adta biztonság révén lehetővé vált mellkasi műtétet elvégezése, idős emberekben is súlyos műtétet lehet elvégezni, például rákos megbetegedések esetén, javult a balesetellátás. Kevésbé ismert, de jellemző adat az, hogy a csecsemő- és gyermekosztályok a rendelkezésre álló vérmenyiséggel 20–30 százalékat használnak fel táplálkozási zavarokban, fertőző betegségekben

szenvedő csecsemőknél, gyermekek-nél és alig maradtak el vérfogasztásban a műteti szakmák mögött.

UGRÁSSZERÜEN emelkedett ezekben az években a vérátömlesztések száma és a készen kapott szovjet tapasztalatoknak, óvatossági rendszabályoknak köszönhető, hogy a fenti nagyszámú vérkészítmény felhasználása alkalmával halálos eset nem történt, a vérátömlesztés a hétköznapi kezelési módok közé vonult be, amely nem kelt má má aggodalmat sem az orvosban, sem a betegben.

Az ország fejlődése természetesen hozta magával, hogy a budapesti önkéntes véradok nem láthatják el vérral az egész országot. Ez tette szükségessé az önkéntes vérado mozgalom országos kiterjesztését és a vidéki alközpontok létesítését. Az I. sz. Sebészeti Klinikán működő Vérellátó Szolgálatunk Vérado Állomással épült ki. Egészségügyi kormányzatunk állomásunk részére a korszerű követelményeknek megfelelő, átalakított helyiségeket biztosított és ellátott bennünket a szükséges felszereléssel is. Szeged dolgozói megértették az önkéntes vérado jelentőségét és fontosságát s 1953 április hónapban elértük azt, hogy Szeged vér-szükségletét a szegedi önkéntes véradoktól levett és tartósított vérral tudtuk teljes egészében biztosítani. Az elkövetkezendő időkben még tovább fokoztuk ezen eredményünket. Második ötéves tervünk során kis klinikák épülnek 20 millió forint költségvetéssel s itt nyer elhelyezést a friss citratos vérgyűjtő állomás.

Az önkéntes vérado mozgalom lényegéhez tartozik, hogy nemcsak a beteg, hanem a vérado érdekeit is védi. „Csak egészséges ember adhat vért!” — ez a kivizsgáló brigádunk jelszava. „Aki vért ad, életet menti!” — éppen ezért a vérado kímélet és megbecsülés illeti meg. A vérado joggal tarthat igényt a társadalom megbecsülésére.

AZ EGYETEM DOLGOZÓI, az egyetemi és főiskolai hallgatók között szintén szép számmal akadnak önkéntes véradok, akik büszkén viselik a „Véradozásra kész” jelvényt. Nem múlik el nap, hogy állomásunkon ne jelentkeznének elvtársak, akik szintén az önkéntes véradok táborához akarnak csatlakozni.

Az egészséges dolgozók áldozatkészége s állomásunk munkája lehetővé teszi jelmondatunk megvalósítását: „Mindenkinek, bármikor, kellő mennyiségben vért a gyógyuláshoz!”

Gál György,
a Vérellátó Állomás vezetője,
I. számú Sebészeti Klinika

A DOLLAR-FÜGGŐNYÖN TUL

— Éppen, hogy a tárgyhöz tartozik. Szeretném magát látni az én börtönomban!...

— A lényegről beszéljen! Különben eltávolítom a tereméből és távollételeben fogjuk eltölteni. Aki dolgozni akar, az talál magának munkát...

— Tehát ön szerint az a kétféle munkanélküli, aki az országoktól vándorol, — nem akar dolgozni?

— Csend legyen, hallgasson! — kiált a bír.

— Na jó... Hát így történt: hogy éhen ne haljak, a „szábhogár-rendszer” találtam ki, vagyis be-mentem valamelyik vendéglőbe — nem többször, mint napjában egyszer! — bört rendelttem, finom előételt, egy nagy adag makarónit és sültet hozt. Miatán a sült felét már megeltem, a maradék alá egy szábhogarat tettem és odahívtam a pincért. Felháborodva mutatott rám a kicsi, fekete állatra. A pincér hívja a tulajdonost, én felemeltem hangom teszek panaszt és majd nem mindig sikerült, hogy a tulajdonos megijed, hogy botrány lesz s elveszti a vendégeit, fizetés nélkül elengedett. Néha-néha egy-egy tulajdonos fizetésre akart kényszeríteni. Ilyenkor még jobban felemeltem a hangomat és a vége mégis csak az lett, hogy fizetés nélkül elengedtek.

— Tehát bűnösnek vallja magát?

— Igen, elismerem, de hozzá kell tennem, hogy ha dolgozhattam volna, nem folytattam volna ilyen cselekedeteket.

A pörüljárt vendéglőtulajdonosok és az ügyész beszéde után a védő bejelent, hogy minden reménye a

„jósztívük bírák”-ban van. A védő látat nyolchavi börtönrre ítélt és az örök elvezetik.

Carlo tovább mesél:

A vándor-kereskedő

— Jöjjenek csak közelebb! Vegyenek gyorsabban! Féregirítópör! A por védjegyzve van, a világ leghíresebb professzorai nagynak értékelték és értékelik! Ez a por nem kábítja el a féregket, hanem azonnal megsemmisíti! Pusztítja a bolhát, poloskát, tetűt és ehhez hasonló féregket. Tessék kérem!

A vándor-kereskedő egy kis csoport paraszat veszi körül. A kis csoport előttük a körülállók mély zsebeiben.

— Van önnek engedélye arra, hogy piacon, vásárokon árassa ezt az árut? — kérdezi a közelben álló rendőr.

— Hát hogyan volna kérem! — s a kereskedő végig tapogatja özsze zsebeit. — Képzelm, ma a másikat ruhámat vettem fel... De parancsnok úr, ne nyugtalanodjon, van engedélyem és a legközelebbi alkalommal okvetlenül magammal hozom...

— Nagyon sajnálom, de kénytelen vagyok letartóztatni. Neve, címe... Adja ide a bejelentőjét.

— Bejelentő? Szintén a másikat ruhámban maradt az engedélyem együtt, — válaszol a kereskedő.

— Akkor gyérünk az őrszobára, — zárja le a vídát a rendőr.

— Menjünk, — mondja a kereskedő és a körülállók felé fordul. — Még találkozunk. Egyelőre vigyél ingyat a megmaradt esomagokat. Látnak így cselekedni egy őnzetlen jötevő!

— Nekem is adjon egyet, — mondja a rendőr és nevetve dugja a csomagot a zsebébe.

Az őrszobán a vándor-kereskedő — egybekelt munkanélküli kómáves, — elmondotta, hogy neki semmiféle engedélye nincsen, s hogy a csodálatos féregirítópör — nem más, mint az országúton össze-lapart homok, amelyet megszállt és azután eladta a vásárokon és piacokon.

— Ha lett volna munkám, — mondja és a hangja remeg, — hát ilyen féregporokat kellene felhalál-nom? En kómáves vagyok... Dolgozni akarok! — mondja már szinte kiadálva.

És eltűntek csalásért.

A cellában egy pár pillanattig csend áll be. Carlo elbeszélésében semmi nevelésgeset nem láthat. Elmélyültten gondolkodik valamin. Bizonyára mindegyik a saját életére gondolt. Hány ehhez hasonló történet mondhatna el mindegyikük! Az egyik távoli sarokban valaki mélyet sóhajtott és a másik oldalára fordult.

— Lám, hova juttattak bennünket, — mondja Carlo és hangjában már semmi trónia nincsen. Azután hozzátesszi:

— Természetesen, ilyen eszközökkel nem változtathat meg a helyzetet! Cselekedni kell...

— Csend legyen! — ordít az ajtóból a börtöndőr. — Mert különben mindnyájókat sült zárkába teszték!...

— Próbáld meg, el tudsz-e bennünket nemlani! — kiáltja vá-lasztal Carlo és hangosan felnevet.

(Giovanni Germanetto cikke nyomán.)